

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. kimavca 1914.

Leto XV.

Ob rojstveni
petinosemdesetletnici

kliče

slovenska mladina premilostljivemu
in predobremu cesarju

Francu Jožefu I.:

Slava! Živio!

FR. ROJEC:

Visoki gost.

Mladinska dvodejanjka.

O s e b e : Sosed, dve sosedi, kovač Matijec, Jurček, Katrica.

II. dejanje.

Na cesti pred vasjo stoji slavolok.

(Konec.)

*Druga soseda.*Kako že gladko gre ji vse,
to res kaj brihtno je dekle!*Matijec.*Sedaj zastavice na mesto,
in vse bo v redu za sprejem!
Ko prah se dvigne tam čez cesto,
pa še sosede skličem sem,
ki preoblačijo doma se
ter cvetje vtičejo si v lase
dekleta in žené mladé,
da bodo kar najbolj lepé!*Druga soseda.*Soseda, glej, se z vinom vrača
in še zavitek zdaj imá,
nemara v njem je svinjska krača!*Matijec.*Oj, dobro, dobro, hahahá,
častimo ga, on naj pa plača!

(Iz daljave zadoni oslovsko riganje: I-á, i-á, i-a, i-á!)

Vsi.

(osupnejo in poslušajo.)

Druga soseda.

Križ božji, kaj pa to pomeni?

*Matijec.*Sosedov osel izgubljeni
povrača se v domači kraj;
najbrž je daleč bil dozdam!*Prva soseda*

(se približa s polnim litrom in z zavitkom v rokah.)

Tri dni so ga zaman iskali,
zdaj pa prihaja sam domov!

Matijec

(s' pokaže na čelo.)

Kaj pa, če sam ni uhljež mali,
če gre z njim gospodar njegov?!

Druga sosed

(ravno tako.)

In če je osel dragi znanec,
ki ponj sosedov je očanec
v obleki praznični odšel?!

Prva sosed.

Po kaj prišel bi mladi sel?

Matijec.

Povedat, da so v daljni vasi
dobili v zelniku žival,
ki večkrat se z i-a oglasi,
in kmet jo v hlev je svoj odgnal.
Odšel je sosed po zverino
in zanjo plačal odškodnino!

Prva sosed.

Potem pa ta uhati vrag
sosedu naj še bil bi drag?!

Matijec.

Seveda, če denar zanj šteje,
postane drag mu zanaprej!
Domá mu delal leta že je,
znan po okolici je vsej:
kdo potlej naj se temu čudi,
če znan je gospodarju tudi!

Prva sosed.

In mi tak slavnosten sprejem
tu oslu naj bi pripravljali?!
Nikdar! Sprejeti jaz tu čem
le milijonarja, ne živali!

Drugi.

Saj tudi mi želimo to,
a čakajmo, kaj prišlo bo!

Sosed

(vodeč osla na vrvci, se prikaže izza ovinka.)

Prva sosed

(zakriči:)

Gorjé, jaz omedlim sramote!

Matijec

(skoči k njej ter ji vzame liter in zavitek iz rok.)

A prej daj meni te dobrote!
Prepričan sem, da bo zares
za trud moj to zaslužek ves!

Drugi

(odbeže razočarani v vas.)

Sosed

(se ustavi z oslom pred slavolokom.)

Hahá, i-a, haha, i-á!
Glej, sivček, zopet sva domá;
a klepetulja, ki ti dala
napraviti sprejem je lep,
v vas z dolgim nosom je zbežala
in morda nov zdaj najde sklep:
Vsak sam naj sebe pili, lika,
a v tuje se reči ne vtika!

Matijec

(si med tem natoči kozarec in napije:)

Bog živi pametne ljudi,
pa tudi osle naj živi,
saj prvim so potrebni ti!

Zagrinjalo pade.

Po dežju.

(Napev po narodni pesmi.)

*Žejna zemljica napila
hladnega se je dežkà;
zdaj pa zopet bo rodila
ter nam dala bo vsegà.*

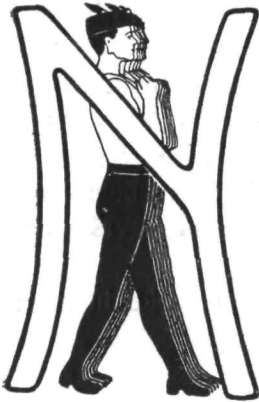
*Otročiči, pokleknite
in zahvalite Bogá,
zraven tudi ga prosite,
da še toče nam ne dá!*

*Toča bi pobila polje
in uničila naš up;
če pa Bog bo dobre volje,
sreča le nam šla bo skup!*

CVETOMIRSKI:

Cesar.

ad Jagnjenico se je sesedala težka poletna soparica; tiha je bila vas; hiše so se solnčile kakor bele, lene mačke ob krtinah, ozka okna so izpod nizkih slamnatih streh časih zaspano pomežiknila v solncu. Na travnikih za vasjo pa je vrvelo kipeče življenje; svetle, ostro zbrušene kose so se bliskale in žveščale tamkaj, razgreti fantje so med delom vriskali in ukali. Tudi na njivah se je pretakalo življenje v vseh svojih valovih; mlade ženjice, skočna domača dekleta v vihrajočih, rdečih rutah, so se premikale prepevaje med zlatim morjem pšenice, in svetili so se v belih rokah zakrivljeni srpi.

Za obgoščjem starikavih vrb, v zasenčju njih košatih vrhov smo se kopali tačas vaški otroci v vodi mirnotekoče Zapote. Zdajpazdaj je priplavalo tudi do nas, do hladnega potoka, s travnikov in z njiv vriskanje in petje; a zmotilo nas ni; zakaj dovolj opravka smo imeli sami in veselja še preveč, da bi se nam ljubilo poslušati radostne kosce in ženjice.

»Cesar, cesar! ... Jaz se proglasim za cesarja vseh cesarjev! In vi ste moji podložniki, vi vsi!« — se je naščeperil in napihnil hipoma kakor žaba na vrbi sosedov Tinko.

Vsi smo se glasno posmejali:

»Pa bodi naš cesar, če hočeš; ne branimo ti tega, Tinko... A kje imaš svoj prestol, kje žezlo, kje cesarsko krono? Če teh nimaš, nam ne boš cesaroval...«

»Kdo pravi, da ne?... Vi uporniki — čakajte me, pozapreti vas dam!«

»Saj nimaš ječ... He-he-he!... Kakšen cesar pa si ti?«... In tudi svoje cesarice nimaš...«

»Cesarico imam; Tinca je cesarica... Tinca, kajne, da bi bila rada cesarica!...«

Zazvenel je srebrn otroški smeh; mala Tinca, Tinkova sestra, se je zasmejela tako zvočno in sladko, kakor da pada med belimi skalami in pečinami šumeč slap vriskaje navzdol v prepad.

»Nočem biti cesarica, Tinko! Le sam bodi cesar, če se ti ljubi...«
je povedala takoj Tinca.

»Dobro, bom pa sam cesar! Podložniki moji: Ali me priznavate za cesarja? ... Recite soglasno vsi skupaj, da sem vaš cesar!...«

»Cesar! Cesar! Cesar!« — je zagrmelo iz naših grl.

Tinko se je prekopicnil od veselja v vodo in se skrnil v njej; nato je zopet pokukal iz nje.

Brodili in plavali smo po tolmunu do njega in ga iznenada obkolili kakor hudodelca.

»Uporniki!« — je zakričal Tinko. »Pričnimo se vojskovati... Kdor je za cesarja, na mojo stran, kdor je zoper mene, proč iz moje bližine! Poštenim potom si hočem privojskovati cesarski prestol... Ali kje je bojno brodovje?«

Porazdelili smo se v dve skupini: Pristaši cesarja Tinka na eno, uporniki na drugo stran. Za glavarja upornih podložnikov so izbrali mene.

Tiho so pošumevale nad nami, na vsaki strani potoka, v vetru vrbe; njih hladna senca se je stresala kakor nemirna mreža na zeleni vodni gladini. Od časa do časa je pljuskoma šinila iz vode na površje urna postrv in zopet izginila nazaj v globino, med kamenje.

Od bojaželjnosti navdahnjeni smo dvigali iz vode roke in pričeli peti bojne pesmi:

Jezno stopa paša ob potoci,
grmeč boben nosi v roci...

Na peščenem produ ob potoku je ležalo dvoje velikih, praznih lesenih zabojev. Kakor da smo bili slepi — nismo ju zapazili do zdaj. Naglo smo ju potegnili v vodo.

»Kako imenitno bojno brodovje, kako imenitni barki!« — smo se razveselili.

V večjo barko je sedel cesar Tinko, v manjši sem se utaboril jaz, glava upornikov; za vesla so nama obema služile dolge, ploske trske. Tinkovo barko so stražili njegovi, moji moji pristaši. Na bregu ob potoku je že dostojanstveno čepel Frtajčkov Joško, bojni poročevalec, z zamazan zapisnikom v levici, v desnici kratek svinčnik.

»Na boj! Na boj!« —

Cesar Tinko je prijel prvi za vesla; da je šlo bolj hitro naprej, mu je porivala barko zadaj navdušena armada. Od druge strani je plula moja barka, v kateri sem sedel jaz, uporniški četovodja. Vendar je bilo še precej razdalje med cesarskim in mojim brodovjem; zaboja sta se zibala nerodno na vodi — in kakor Tinko, tako sem bil v strahu tudi jaz, da se ne prekucnem z barko vred v šumeče valovje morja...

»Pričnite se že vendar enkrat vojskovati!« se je razhudil na bregu bojni poročevalec Joško in si oslinil svinčnik. »Cesar, ne izkaži se mi zgage, ampak junaka!«

Vedno bolj sta se bližali barki druga drugi, bojni krik na obeh straneh se je vedno bolj večal. Cesar Tinko se je vozil mogočno in oblastno ter se name še ozrl ni. Kar pa mene prav nič ni žalostilo...

Da bi svojo četo popolnoma razgrel, sem zapel:

Sovraga bomo pozobali,
kakor da bi črešnje brali...

A tudi cesar Tinko je pričel izzivati iz svoje barke; gromko se je razlegalo njegovo petje:

Cesarski bombe mečejo,
se Turki z grada vlečejo...

Takrat sta trčili najini barki druga ob drugo in se zazibali, da se je voda šumoma zapenila. Četi sta se spoprijeli; telo ob telesu, glava ob glavi, roka za roko; preko glav bojevnikov je pljuskala potočnica. Cesar-ska armada je odpravila mojo barko, Tinkovo barko zopet moji uporniki.

»Jaz bom zmagal!« — je vpil Tinko.

»Ne ti, ampak jaz!« — sem kričal tudi jaz.

Vedno višje je škropila voda. Navsezadnje so vihteče roke upornikov odmaknile cesarsko brodovje nekoliko nazaj.

»Vodja upornikov zmaguje...« je zabeležil bojni poročevalec Joško v svoj zapisnik. »Bojujte se hrabro, kakor so se bojevali hrabro Angleži in Buri... Tinko, če se ne boš držal bolj krepko, bo po tebi!«

Moja četa je prodirala zmagoslavno naprej; umikala se je cesarska vojska. Tedaj se je pričela barka cesarja Tinka nenadoma potapljati, zakaj odnehala je bila ena deska na spodnjem delu; potokoma je udrla voda v zabo. Tinko je planil iz barke. Šele zdaj se je vnelo pravcato klanje. Zmagoval sem jaz s svojimi junaki, ki so potisnili Tinkovo četo popolnoma nazaj na prejšnje mesto, od koder se je bila napotila v boj.

»Zmagal je vodja upornikov,« je zapisal hladnokrvno Joško. »Cesar Tinko — adijo! Vse na svetu je minljivo... Nič več nisi naš cesar — cesaroval nam bo zanaprej junaški glavar upornikov!«

Tako je bil končan ljuti boj. Tinkova poražena četa s Tinkom na čelu je prestopila na mojo stran. In pričela se je slavnost, venčan sem bil za cesarja. Za cesarico sem dobil Tinco; tudi njo so venčali in ji dali za krono kito rož v lase. In stopila je cesarica Tinca v mojo široko barko ter sedla kraj cesarja.

Slavnosten je bil izprevod; zvesti podložniki so nama napravili špalir in naju pozdravljali z navdušenimi klici. Ploskoma so udarila vesla ob vodo, barka je pričela pluti; z rahlim priklonom sem odzdravljajal z barke svojim podanikom; cesarica Tinca na moji strani se je držala veselo na smeh, da so se ji ugrezale na polnih, rdečih licih ljubke jamice, in so se ji svetili izza ustn beli zobje.

Vrbe ob potoku so pošumevale že tiše kakor poprej; v loku razpeta streha bršljana, ki je v košatem opletu segala nad tolmunom od enega do

drugega obrežja na vejevje jelš, se ni več pozibavala; samo bršljana ovijajoča se dolga srobot se je stresala še vedno s svojimi sivimi zavitki in obrepki. Tudi v hladno senco nad vodo je jela pritiskati skozi zeleno streho nad nami, izpod vročega, razpaljenega neba soparica od zunaj. Mi smo se kopali in se veselili po svoje naprej; v našo hrupno veselost je zadonelo s travnikov časih še vedno ukanje koscev...

* * *

Sla sva potem obadva v Ljubljano študirat, Tinko in jaz. In tekla so leta...

Ko sem se povrnil lani sredi velikih počitnic s potovanja iz Londona domov, in sem se izprehajal neko popoldne s Tinkom skupaj skozi rojstno vas, je naju kraj ceste hipoma predramil vesel vrišč iz potoka. Otroci so se kopali v Zapoti.

Nehoté sva obstala.

»Ali še pomniš, kako sva se pred dvanaajstimi leti igrala ravno tukaj v potoku cesarja?« sem se domislil jaz. »Kje so zdaj tisti najlepši časi! ... Da bi bil ostal vedno otrok, da bi ne bil spoznal nikdar sveta in ga ne videl v njegovi pravi luči! ...«

»Da bi bil ostal vedno otrok!« — je rekel tudi Tinko.

V misli zatopljena sva se odpravila po cesti dalje; a zastajal je nama korak...

V težkih dneh.

*Evropo je požar objel,
ki razpihuje ga vihar:
med narodi se boj je vnel,
strašan in ljut kot še nikdar!*

*Od juga v severno se stran
zabliskal je krvavi meč:
grom bojni stresa hrib in plan,
studeneč, potok teče rdeč.*

*Kosi junake mlade smrt,
dviguje do neba se stok;
sovraštva in zavisti črt
v prah ruši dela pridnih rok.*

*Že leta v srcih tlelo je:
kdo bo svetá vladar?
Do vrha prigorelo je,
in v svet izbruhnil je požar!*

*Divjá svetovna vojna zdaj,
le grozo in gorjé širèč!
O, Bog, ti našim srečo daj,
domovju zmage svit blesteč!*

PRILOGA ZVONČKU

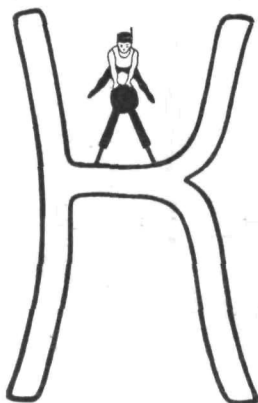

STRIC TINE:

Čitati — dobro, poizkusiti — bolje!

(Dalje.)

13. Žaga, ki ne reže.

o sem zadnjič opisoval mlinsko kolo, sem obljubil, da vam še kaj povem o njem. In prav sedaj me je volja, da nadaljujem. Počitnice imate, malo opravila, veliko časa. Torej na delo, da izpopolnite svojo napravo ob potoku. Ali ste sploh naredili kolo? Če ne, ga prav sedaj v počitnicah lahko naredite, pa še kaj povrhu.

Gotovo ste že bili v kakšni tvornici. Kajne kako to piha in sika, ropoče in bobni, da bi človek pobegnil. Vseokrog je polno strojev, ki jih gonijo vodna kolesa ali gonilni stroji. Vsevprek opleta široko jermenje, ki prenaša vrtenje s kolesa na kolo.

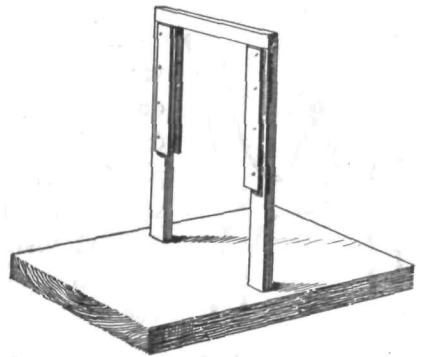
Tudi z našega kolesa lahko prenesete silo na drugo kolo ali na stroj, ki hočete, da bi se vrtil. Kakšen stroj torej? Narediti ga bo treba, seveda. Kdo bi razmišljal dolgo! Naredite si n. pr. žago. Pa ne mislim take velike žage, da bi potrebovali za njo kos zemljišča ob potoku. Namesto tega poiščite prilično 30 cm dolgo in 20 cm široko pa primerno debelo desko. Ta bodi vaše stavbišče. Sedaj izdelajte z nožem ali z obličem 50 cm dolgo, 2 cm široko in 1 cm debelo letvo, pa jo prerežite na dva po 25 cm dolga stebriča. Nato pripravite iz tankih deščic štiri po 15 cm dolge in 2 cm široke letvice. Po dve in dve letvici pribijte z majhnimi žrebljici na zgornji konec stebričev tako, da se pokaže na vsakem 15 cm dolg in 1 cm globok utor (sl. 29.). Stebriča pritrdite sedaj navpično sredi deske. To storite najglaglje, če pribijete vsakega od spodaj navzgor z večjim žrebljem. Da stojita trdneje, jih zvežite zgoraj s povprečnim slemencem. Pozabil sem tudi povedati, da morata biti stebriča v razdalji 12 cm popolnoma vzporedna in z utori obrnjena drug proti drugemu (sl. 30.).

In sedaj okvir za žago. Tega zbijte iz štirih kvadratnih 1 cm debelih letvic, kakor vam kaže 31. slika. Tu vidite tudi potrebne mere. Spodaj sem popolnoma pozabil zabiti žrebljiček, pa ga zabijte vi. Tak okvir imenujejo pri nas jarem. Naše kolo nima zadosti site, da bi gnalo žago, ki bi rezala. Namesto te napnite torej sredi jarma nit ali tanko žico. V ta namen zabijte skozi zgornjo letvico tanek in dolg žrebljič, pa ga spodaj privijte v kljukico. Skozi nasprotno letvico vtaknite konec žice in ji naredite zgoraj kljukico, spodaj pa pentljo. Sedaj lahko napnete žago, ki ni žaga. Treba je tudi vretena. To naredite iz kosa debelejšje žice, ki jo na sredi upognete v obliki črke U. Upogib bodi prilično 2 cm globok, vreteno pa tako dolgo, da seže preko stebričev, na enem koncu še nekoliko dalje. Na ta daljši konec nasadite prav tako vretence, kakor sem ga omenil pri kolesu (sl. 32.). Vreteno se mora lahko vrtiti. Zarežite torej v sredi med temeljno desko in utori v vsak stebrič tako globoko zarezo, da se vreteno popolnoma uglobi vanjo. Da ne pade iz zarez, pribijte preko vretena po en tanek žrebljič.

Slika 29.

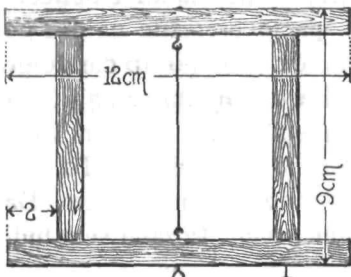
Ko sestavljate žago (sl. 33.), glejte, da se bo jarem prav lahko pomikal v utorih navzgor in navzdol. Z vretenom ga zvežite s koncem žice, ki ste ji naredili na vsakem koncu pentljo. Ponovno poudarjam, da se mora vsa priprava gibati z največjo lahkoto. In sedaj k potoku! Žaga je lahko oddaljena od kolesa več korakov. Stati pa mora v isti smeri z njim. Zato postavite kolo na mesto, kjer dela potok ovinek. Da spravite žago v tek, napeljite preko vretenca na kolesu in preko onega na žagi močno nit ali tanko vrvco, ki ste jo zvezali tako, da nima konca (sl. 34). Vrvca ne sme biti napeta preveč, pa tudi ne premalo. Kakor pri vsakem delu, je treba tudi tu potrpljenja, spretnosti in izkušnje.

Slika 30.

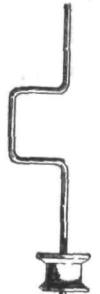
14. Tlakomer.

O tlakomeru gotovo vsaj toliko veste, da je ob lepem vremenu visok,

Slika 31.

ob grdem pa nizek. Često je sicer tudi narobe. Pri nas smo imeli šalji-vega gospoda župnika, ki se je norčeval iz tlakomera. „Tlakomer gori, dež pa doli,“ je navadno rekel. Sploh pa, če pravimo, da stoji tlakomer visoko ali nizko, ne govorimo pravzaprav resnice. In če je tlakomer „padel“ visi še zmerom na steni. Le živo sre-

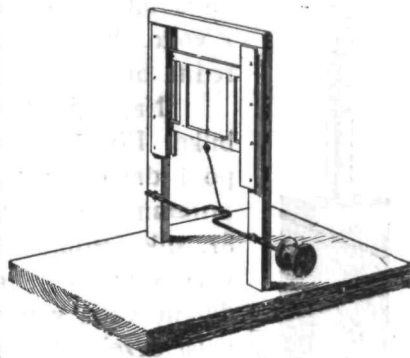

Slika 32.

bro v cevi pada in se dviga. Jaz pa znam narediti tlakomer, ki ne potrebuje živega srebra. Poslušajte!

Preskrbite si navadno steklenico, ki so bila v njej zdravila in ki drži prilično četrt litra. Napolnite jo do polovice s čisto vodo! Da bo ostala voda dolgo časa čista, ji prilijete lahko nekoliko špirta. Prav dobro je tudi, če primešate vodi nekoliko rdeče tinte, da bo bolj vidna. Sedaj pa prilično 50 cm dolgo, na obeh koncih odprto stekleno cev!

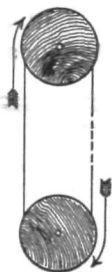
Hm, a kje jo vzeti! Tako cev dobite v mestu pri steklarju za nekoliko vinarjev. Cev vtaknite skozi prevrtan probkov zamašek in zatakните z njim steklenico tako, da bo segal en konec cevi v vodo skoraj do dna (sl. 35.). Zamašek mora ob stekleničnem vratu in ob cevi zapirati neprodušno. To dosežete v popolni meri, če

Slika 33.

pobarvate vrh steklenice od cevi do robu s pečatnim voskom, ki ste ga raztopili v špirtu.

Izprosite si sedaj zabojček, ki so bile v njem smodke. Vanj postavite steklenico s cevjo tako, da sega cev skozi luknjico vrhu zabojčka. Ves prostor okolo steklenice napolnite z žaganjem, pa zabijte zabojček. Če privežete k cevi še trak močnega belega papirja, ki ste narisali nanj centimetre, je tlakomer popolnoma gotov (sl. 36). Treba je le še spraviti vodo iz steklenice prilično do sredi cevi. Kdor je pazljivo čital poizkus o vodometu, ta si

Sl. 34.

bo že znal pomoči. Ampak ne pihnite mi močno v cev, sicer vam uide vsa voda iz steklenice!

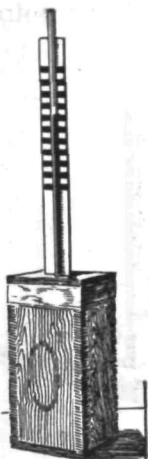
Postavite tlakomer na senčnat kraj in ga opazujte nekoliko dni. Prepričali se boste, da voda ne ostane v cevi na istem mestu, ampak se dviga in pada. Ta pojav lahko razjasnite, če pomislite, da v steklenici zaprti zrak vedno enakomerno pritiska na vodo, pritisk zunanjega zraka je pa zdaj večji, zdaj manjši. Če primerjate svoj tlakomer z živosrebrnim tlakomerom, zapazite, da deluje vaša priprava v nasprotnem smislu. Kadar se živo srebro dviga, pada voda v cevi in narobe Poizkusite si razjasniti ta pojav! Seveda morate v tem slučaju natančno poznati delovanje živosrebrnega tlakomera. Sicer naj vas pa to kar nič ne moti. Voda se v cevi giblje, pa je. Ko prerokujete vreme po svojem tlakomeru, recite: „Moj tlakomer pada — lepo bo!“ Ali pa: „Moj tlakomer se dviga — vzemite dežnik s seboj!“

15. Razprševalec.

Cveticam, ki jih negujete na oknu, morate prilivati, seveda! To ve vsak otrok. To pa še ni dovolj. Če hočete, da vam cvetice uspevajo, jim morate zdajpazdaj očediti listje. Na listju se namreč

Sl. 35.

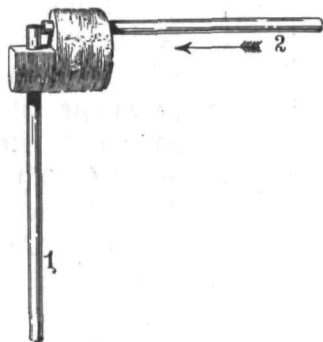
Sl. 36.

kmalu nabere prahu iz sobe in s ceste. To škodi rastlini. Kar so nam pljuča, to je njej listje. Z njim diha rastlina. Torej mora biti čisto in sveže. Zato morate cvetice često poskropiti z vodo. In zato vam hočem pokazati, kako si lahko sami naredite brizgalno, ki razprši vodo v milijon kapljic.

Najpreprostejšo tako pripravo si naredite celo iz slamnate bilke. Prirežite si n. pr. iz debele in močne ržene bilke dve po 1 dm dolgi cevki. Vtaknite ju pravokotno skozi primerno prirezan in prevrtan probkov zamašek natanko tako, kakor kaže 37. slika. Priprava je gotova za uporabo. Če vtaknete cevko 1 v kozarec, ki je napolnjen z vodo, pa pihnete v cevko 2, se dvigne voda v prvi cevki do vrha in se tu razprši v najdrobnejši dežek (sl. 38). Slama pa ni baš trpežna. Veliko boljši so dolgi tuli od gosjih peres. Take cevke se lahko staknejo, da so daljše. Prav dobra je taka priprava tudi iz tankih steklenih ali celo kovinskih cevk.

Razprševalec posebno dobro služi za zatiranje rastlinskih uši s tobakovo vodo, ki jo na ta način razpršimo preko rastline, ne da bi poškodovali nežnih pogankov. Risarji pa uporabljajo razprševalec, da poskropijo risbe, ki so narejene s svinčnikom, da se ne zamažejo.

Zakaj se dvigne voda v cevki do vrha? Zračni curek, ki puhti iz druge cevke, potegne za seboj nekoliko zraka iz prve cevke. S tem se zmanjša zračni tlak v tej cevki, zunanji zračni tlak pa pritiska vodo po cevki navzgor. To se godi toliko časa, da dospe voda do vrha. Tam jo zračni curek razbije v drobne kapljice. Zato deluje razprševalec le dotlej, dokler pihamo v cevko.

Slika 37.

16. Še nekaj o težišču.

Gotovo znate stati na eni nogi. Jaz pa kaj stavim, da ne. Saj v vsakem slučaju ne. Postavite se n. pr. k steni tako, da se je dotikate z desno ali levo stranjo od rame do tal. Tudi stopalo dotične noge mora biti prav ob steni. Če poizkusite sedaj dvigniti nogo, ki ni ob steni, se vam to nikakor ne posreči. In temu je krivo težišče.

Slika 38.

Med hojo se ziblujemo venomer. Ko vzdignemo levo nogo, se nagnemo na desno in narobe. Težišče ima čudno navado, da mora biti navpično nad podporiščem, sicer se dotični predmet prekucne. Svinčnik lahko postavimo pokonci na gladko in vodoravno mizo. Če ga pa le malo nagnemo, se prekucne. Težišče, ki ima svoje mesto prilično sredi svinčnika, ni v tem slučaju več navpično nad podporiščem, pa hiti, da zavzame kolikormoči nizko mesto (sl. 39).

Prav zanimiv je sledeči poizkus. Postavite k steni stol in stopite predenj tako, da ste obrnjeni k steni. Nato se nagnite nad stol in se oprite nanj oberoč, glavo pa naslonite na steno. Slednjič stopite z nogama nazaj, da čutite na glavi precej trd pritisk ob steno. Dvignite sedaj stol z rokami k sebi in poizkusite vstati! Ne boš, Jaka! Seveda ne smete pri tem premakniti nog, glava se mora tiščati stene, in stol se ne sme dotikati tal.

Slika 39.

Ali pa to-le: Na tisti stol ob steni naj sede vaš tovariš. Z enim samim prstom mu lahko ubranite, da ne vstane. Treba je le, da sedi ravno, ob steni in roke v naročju. Če se postavite predenj, pa iztegnete roko in mu položite svoj kazalec na čelo se tovarišu nikakor ne posreči, da bi vstal. Kazalca pa ne smete umakniti! (Dalje).

Prva žalost.

Pokličī brata mi nazaj —
kako naj rajam sam?
Pomlad je tu s cveticami —
kam šel je brat moj, kam?

Igra metulj se tam svetel
in solnčni z njim sijaj,
a nočem uloviti ga —
daj brata mi nazaj!

Cveticе klijejo, ki sva
vsejala jih nekđaj;
drevo mu polno črešenj je —
pokličī ga nazaj! — —

„Tvoj bratec bi ne slišal me
in vrnil se nikdar;
ne vidiš več obraza mu,
sladké pomladi žar.

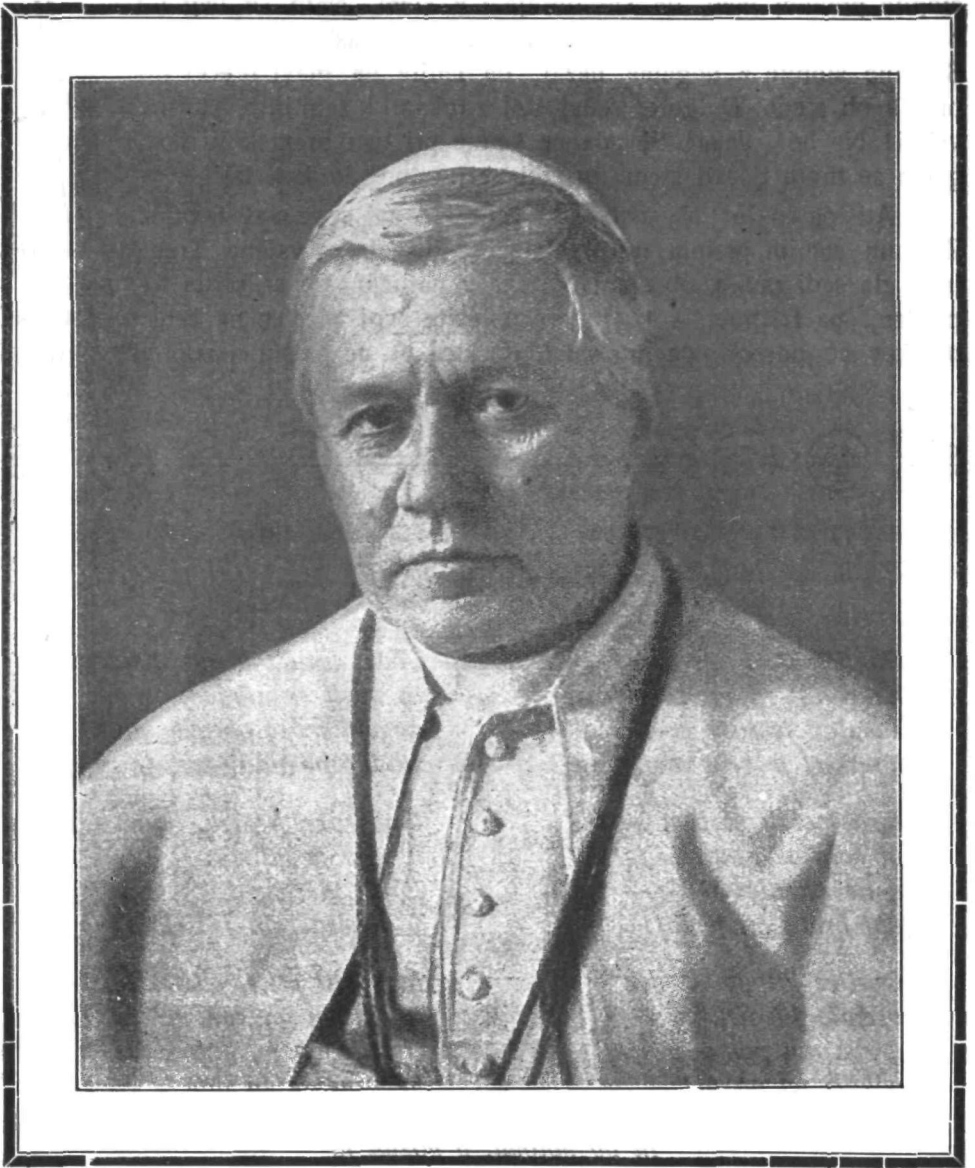
Dan rože, kratek, bajno lep,
njegov je bil vesel;
igrati moraš, deček, sam:
v nebesa brat je šel.“

In pustil ptice, cvetke je,
in kličem ga zaman!
Poletje dolgo, dolgo vse
ne vrne se za dan?

In ob potoku, v gozdu je
minila sreča vsa? —
Zakaj, ko se z menoj igral,
bolj nisem ljubil ga!

J. Baukart.

Papež Pij X.
† 20. VIII. 1914.

J. BAUKART:

Dvoočnica.

ivela je nekdanja žena, ki je imela tri hčere. Najstarejšo so nazivali Enoočnico, ker je imela samo eno oko in to na sredi čela; drugo Dvoočnico zaradi njenih dveh oči kakor pri vsakem človeku; tretjo pa Triočnico, zakaj dvoje oči je bilo na običajnem mestu, a tretje na čelu. Ker je torej Dvoočnica bila podobna vsem drugim ljudem, je mati in sestri niso trpele. Grdo so ravnale z njo, jo zapostavljale povsod ter jo silile, da se je morala oblačiti v njihove stare in obnošene obleke. Jedla pa je ostanke, ki so jih puščale na krožnikih, kadar jih je bilo volja.

Nekega dne je Dvoočnica po navadi gnala kozo na pašo in ker je bila silno lačna, je sedla na trato ter zajokala. Nenadoma je stala pred njo starka in jo vprašala: »Dvoočnica, zakaj se jočeš?« — Tako sem lačna — je zahtelo dekle — in doma me sovražijo, ker imam dvoje oči kakor drugi ljudje. —

Starka pa je bila v resnici preoblečena Vila ter je dejala: »Ne jokaj, Dvoočnica! Kadarkoli boš gladovala, reci kozi: Kozica, zameketaj — mizica, pokrij se! — in prikazala se bo miza z jedili. Kadar se nasitiš, veli: Kozica, zameketaj — mizica, izgini! — in ne bo je več. To je vse.« — S temi besedami je Vila skopnela kakor sneg na solncu.

Dvoočnica je bila tako lačna, da je takoj izvršila Vilin nasvet. Komaj je rekla: — Kozica, zameketaj — mizica, pokrij se! — že je stala pred njo mizica z belim prtom in z nožem in vilicami in žlico in kadečim se obedom. Dvoočnica je jedla in ko se je nasitila, je zaklicala: — Kozica, zameketaj — mizica, izgini! — in kakor bi trenil, je preminilo z vsem.

Ko je Dvoočnica prignala kozo domov, je našla pripravljene neke hladne jedi v umazanem cvetičnem podstavku; ker pa ni čutila gladu, jih je dala mački. Hrane je imela od tega časa vedno dovolj; vsak dan je velela kozi na pašo: — Kozica, zameketaj — mizica, pokrij se! — in vselej je dobila dober obed. Zato je bila zdrava in vesela ter je puščala skledico jedi mačkici.

Končno pa sta njeni sestri opazili, da se nikdar niti ne dotakne pripravljenih ostankov in da voljno prenaša vse zaničevanje, medtem ko se je poprej često žalostila. Stikali sta torej glavi skupaj ter si šepetali: — Nekaj tu ni v redu; opazovati jo morava ter odkriti, odkod dobiva hrano. — Drugi dan reče Enoočnica sestri Dvoočnici: — Ne verujem, da bi ti gonila kozo na dobro pašo. Da se prepričam o tem, te hočem danes spremljati. —

Ali Dvoočnica je uganila sestrine misli in gnala je kozo dolgo po prašni cesti; potem pa jo je krenila v visoko travo. Tam sta sedli. Dvoočnica je

videla, da je Enoočnica jako izmučena in utrujena, in zato reče: — Sem lezi, Enoočnica, ter počivaj, jaz pa ti zapojem. —

Enoočnica je legla v travo, in Dvoočnica je zapela s tihim glasom: uspavanko, kakor jo pojejo malemu detetu: — Enoočnica, ali še bdiš? Enoočnica, ali že spiš? — in ponavljala jo je tolikokrat, da je Enoočnica zaspala.

Ko je Dvoočnica, ki jo je že mučil glad, to zapazila, je velela: — Kozica, zameketaj — mizica, pokrij se! — in takoj je stal pred njo obed kakor navadno. Nasitila se je ter zapovedala: — Kozica, zameketaj — mizica, izginj! — preden se je še predramila Enoočnica.

Potem sta gnali domov, in Dvoočnica je dala skledico jedi mački kakor vselej. Sestri pa sta vedeli toliko ko poprej.

Naslednje jutro je izjavila Triočnica: ona zdaj hoče paziti na to, da zažene Dvoočnica kozo na dobro pašo. Odšli sta, in Dvoočnica jo je vedla na isti kraj kakor sestro. Triočnica je bila izmučena in utrujena, in zato ji je Dvoočnica svetovala, naj leže, in ona ji nekaj zapoje. Zapela je s tihim glasom ko prejšnji dan: — Triočnica, ali še bdiš? — a namesto da bi nadaljevala: — Triočnica, ali že spiš? — je pela, ker je bila sama izmučena in zaspana: — Dvoočnica, ali že spiš? — In tako se je zaprlo le dvoje oči, in tretje je ostalo budno ter le hlinilo zaspanost.

Tedaj pa je Dvoočnica zaklicala: — Kozica, zameketaj — mizica, pokrij se! — Obedovala je ter potem velela: — Kozica, zameketaj — mizica, izginj! — Vedela pa ni, da jo je ves čas opazovalo eno oko Triočnice.

Ko prideta domov, reče Triočnica materi in sestri: Zdaj vem, zakaj pušča Dvoočnica svojo večerjo vedno mački. Ko je na paši, zakliče: — Kozica, zameketaj — mizica, pokrij se! — in takoj stoji pred njo mizica z dobrim obedom, dosti boljšim, nego ga imamo mi.

Mati se je, to slišavši, strašno razsrdila. — Dobro — je dejala — nikdar več ne bo imela boljšega obeda ko mi — in vzela je mesarski nož ter zabodla kozo.

Dvoočnica je našla kozo mrtvo in šla je na travnik ter bridko jokala. Nenadoma je stala Vila pred njo ter rekla: — Ne jokaj, Dvoočnica! Vrni se ter prosj mater za kozino srce. To srce zakoplji pred hišnimi vrati. — Nato je Vila izginila.

Dvoočnica je šla domov in rekla materi: — Prosim, mati, dajte mi nekaj od mrtve koze. Dajte mi njeno srce; za drugo vas ne prosim. —

Mati in sestri so se smejale ter dejale: — Če želi samo to, le ji daj; dovolj dobro je za njo. —

Dvoočnica pa je vzela kozino srce ter ga zakopala zvečer pred hišnimi vrati. In nihče je ni opazil. Čez noč pa je zraslo na tem mestu čudovito drevo: listje mu je bilo iz srebra, in zlata jabolka so visela na vejah.

— Oh, krasno drevo! — je vzkliknila mati. — Enoočnica, splezaj na njega in natrgaj nekoliko teh zlatih jabolk! — Enoočnica je splezala na drevo, ali kadarkoli je hotela prijeti za jabolko, se je vsako umaknilo od njenih rok. Iztegovala se je in iztegovala, a odtrgala ni niti enega in končno je splezala z drevesa ter tulila same jeze. Mati pa je velela: — Triočnica, ljuba hčerka, poizkusi ti, če natrgaš nekoliko teh jabolk! — Tudi Triočnica je splezala na drevo in godilo se ji je kakor sestri: kadarkoli je hotela prijeti za jabolko, se je vsako umaknilo iz sežaja njenih rok. Tudi ona je morala splezati praznih rok na tla ter tulila same jeze.

Zdaj se oglasi Dvoočnica: — Pa pojdem jaz po jabolka. — In takoj sta sestri nehali tuliti ter sta jo zasmehovali. Ali Dvoočnica se ni brigala za njih, splezala je na drevo ter brez vseh težav natrgala toliko jabolk, kolikor jo je veselilo. Prišla je z drevesa s predpasnikom, polnim jabolk.

V trenutku, ko je stopila na tla, se je bližal mlad kraljevič konju. — Dvoočnica, takoj se skrij pod sod! — sta vzkliknili sestri — sramovati bi se morale, ako bi te zagledal tako lep mladenič. — In porinili sta Dvoočnico pod prazen sod, ki sta ga bili privalili k drevesu, da bi lažje splezali na drevo. Kraljevič je ustavil konja, ko je zagledal drevo, ter ga je občudoval. — Čigavo je to krasno drevo? — je vprašal. — Drevo je naše! — sta odgovorili hinavski sestri. — Ako mi podarite vejico s tega drevesa — je izjavil kraljevič — smete zahtevati vse, karkoli si vaše srce želi, in izpolnil vam bom vsako željo. — Obe sestri sta splezali na drevo ter poizkušali odtrgati vejico. A veje so se vedno umikale iz sežaja njunih rok, tako da se je kraljevič začel smejati na ves glas; in čimbolj se je smejal, tembolj sta se sestri lovili za vejami — a zaman.

Zdajci vzdigne Dvoočnica sod na eni strani ter potoči tri jabolka po trati. Ustavila so se pri kraljevičevih nogah. Kraljevič se je zavzel, stopil k sodu ter ga vzdignil. In pod njem je sedela Dvoočnica s predpasnikom, polnim jabolk.

— Dvoočnica — je dejal kraljevič — ali moreš ti odtrgati vejico zame? — Da — je odgovorila — ker je drevo moje. — In splezala je na drevo, odtrgala z lahkoto vejico ter jo izročila kraljeviču. Ta jo vpraša: — S čim ti zdaj to povrnem? — Oh, kraljevič — odvrne Dvoočnica — lačna sem in žejna in tepena in nesrečna vsak dan od jutra do večera. Prosim te, ljubi kraljevič, vzemi me s seboj. —

In kraljevič jo je vzdignil k sebi na konja in odjahal je z njo na grad svojega očeta. Skrbel je za njo, in bila je vedno vesela. Ko pa je dorasla, sta se poročila ter živela dolgo vrsto let v sreči in zadovoljstvu.

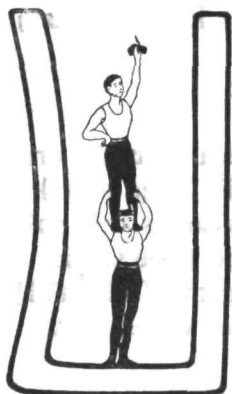

Ded Marko

ANTONIJA GRMKOVA:

Še nekaj o našem Rudlu.

eni prejšnjih številčk »Zvončka« sem vam opisala, otroci dragi, našega Rudla. Gotova sem, da ga imate radi tudi vi sedaj, ko ste zvedeli nekaj njegovih vr- lin. Tudi danes vam hočem napisati nekaj iz njego- vega življenja. — Da mu pravim »naš«, storim to zaradi tega, ker se mi zdi, da je deček nas vseh, ki ga poznamo in ga imamo radi.

Pridno obiskuje otroški vrtec; vedno je čist in čeden, četudi ima samo eno oblekco pozimi in drugo poleti. Skrbno pazi nanji, zato vam ga v tem oziru, otroci, brez skrbi stavljam v zgled.

Neki dan pride kakor po navadi v šolo, se ustavi na vratih in resno gleda k moji mizi, kjer sem sedela.

Pogledam. Rudo ima na glavi pravo pravcato turško čepico. Mislim si: Napravimo Rudlu veselje! Zakričim:

»Turek je v šoli!« in stisnem glavo med roke.

Prijetno mu je del ta moj navidezni strah; a ko je videl, da le nočem privzdigniti glave, pride k meni ves sladak, pa mi pravi:

»Saj nisem Tulek ne, sem Ludi!«

Privzdignem počasi glavo in ogledujem to preklicano čepico, ki me je tako prestrašila.

»Pa je vendar čepica pravega Turka,« ga vprašam.

»Je, je od Tulka. Kupil jo je moj papa.«

Ogledovali smo tako imenitno čepico; bila je od kakega bosenskega vojaka. Skrbno jo je obesil na obešalo in pazil, da je nihče ni del na glavo, ker »se pleveč lazšili, je lekel papa.«

Skromen je pa naš Rudi! Vsaka še tako malenkostna stvar mu naredi veliko veselja. Ni eden onih razvajenih otrok, ki sami ne vedo, kaj bi radi in se naveličajo vsega, celo najlepših igrač. Ne, naš Rudi je sin ubožnih staršev; obilnost in razna otročja razvedrila so mu neznana.

Neki dan mu darujem podobico. Kako je je bil vesel! Skrbno jo spravi v žep, a vsak hip jo molče vzame iz njega in ogleduje. Drugi dan pride v šolo, postoji na vratih, se mi nasmeje in iz žepa pokaže rob one podobice. Jaz se mu nasmejem, pokimam in — razumela sva se. Tako je nosil v žepu ono podobico še nekaj dni. Pozabila sem že na to, kar mi neki dan pravi:

»Gospa, nimam več podobice v žepu!«

»Nimaš? Ali si jo izgubil?«

»Ne, plibil sem jo doma na zid!«

Bahal se je pa kaj rad ta naš dečko in pravil vsem, kako je močan.

Povedal je celo, da premaga svojega očeta.

»Beži no!« mu pravim nekoč, »saj vendar vidiš, kako si majhen, tvoja oče pa je velik mož.«

»Zmolem, zmolem, še vas zmolem,« mi pravi.

»No, če je tako, saj lahko poizkusiva — pojdi par korakov nazaj — tako, zdaj pa proti meni!«

Moško res prikoraka, a ko pride do mene, pravi:

»Ne, zdaj ne; ko bo papa poplaval puško!«

Pa še nekaj vam hočem povedati. K nam je prišla potujoča družba s par konji, nekaj psi ter si postavila šotor v bližini hiš. To je bil tak cirkus, ki so se ga otroci posebno veselili. Pravili so mi v šoli, s kom pojdejo k predstavi in kaj bodo vse videli tamkaj. In res, mnogo jih je šlo, in vsak mi je hotel nekaj povedati o umetnikih, ki se kažejo tamkaj. Tudi naš Rudi je poslušal ter z ustmi in glavo spremljal vsako besedo. Vprašam ga:

»Rudi, ali si bil tudi ti v cirkusu?«

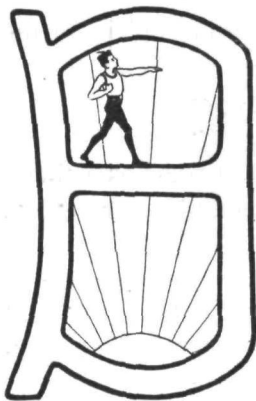
»Bil, bil, a ne notli, zunaj se tudi lepo vidi!«

Zadovoljen je bil prav tako ali mogoče še bolj kot oni, ki so bili notri. Srečen bo, ako ostane tudi v poznejših letih tako skromen!

SLOVAN SLOVANOV:

Iz predmestja.

ilo je v maju.

Šel sem skozi ozko in umazano predmestno ulico z nizkimi, že dolgo nepobeljenimi hišami. Po ulici so se podili raztrgani otroci, kričali in se pretepali...

Nenaden krik in jok, ki je prihajal iz sosedne ulice, me zdrami iz opazovanja predmestnega življenja. Po sredi ulice je priletela mlada deklica rumenih, dolgih las, ki so se opletali okrog glave, ko je kričala in drvila naprej. Venomer so se slišale besede: »Kako sem nesrečna, nesrečna!...«

Mene je presunil ta prizor in stopil sem hitreje, da bi poizvedel od ljudi, ki so se zbirali okrog nje, kaj ji je.

»Blazna je —« so trdili nekateri.

»Kaj bo blazna, pijana je,« je oporekal star mož. In res: iz ust je smrdelo po alkoholu...

Dva moža sta jo prijela za roke, da bi jo obdržala na mestu, ona pa je suvala in vpila: »Ah, kako sem nesrečna!...« Padla je na tla in tolkla okrog sebe. Na vprašanje, kaj so njeni starši, je rekla: »Hudobe...« in ihtela še močneje...

Tako me je presunil ta prizor, da nisem mogel več ostati na mestu.

»Kaj so njeni starši?« sem vprašal staro ženico.

»Oče je delavec, mati perica: oba pijanca.«

»Oba pijanca! In kje je dobilo dekle pijačo?«

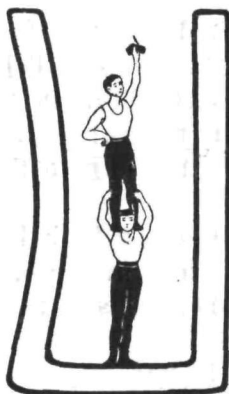
»I... kje? Kjer drevo — tam jabolko, kjer pijanci — tam pijača. Punca, videč, s kakim veseljem in s kako slastjo pijeta onadva, je vzela skrivoma in pila. Stvar je končana.«

Dovolj mi je bilo; vse sem vedel, natančno sem razumel besede: »Kako sem nesrečna...« Mladost ji je izgubljena, bodočnost pokvarjena.

CVETKO GORJANČEV:

Jernejevo.

Št. Jerneju imajo za patrona sv. Jerneja, po katerem je gotovo dobila vas tudi svoje ime. In na Jernejevo je v Št. Jerneju velik semenj.

Moj klobuk se je bil tedaj že postaral, osiveti seveda ni mogel, ker ni imel las, no, ostarel je pa le: harvo je čisto izpremenil, krajevci so se mu pobesili globoko pod moja ušesa, trak krog njega je bil že tudi, da se Bog usmili čezenj, tako da je mama res prav pametno ukrenila, ko je sklenila, da mi je treba novega klobuka.

Mama in brat sta že zjutraj rano peljala na semenj pujske, jaz sem šel od doma malo pred devetimi. Cesta od Prekope do Št. Jerneja je bila čisto nabasano polna goveje živine.

Bilo je lepo jutro. Nekako prijetno mi je bilo krog srca in spominjal sem se: Oj, kako lepo je bilo. Majhen sem bil. Sejma v Kostanjevici ali Št. Jerneju sem se veselil skoro kakor godu, ker sem tedaj vedno dobil kaj novega: sedaj klobuček, sedaj suknjico, spet drugič čížemce... A če ne kaj takega, sem dobil konjička ali — pipec, lep rdeč, z belimi pasovi. Mama je znala vedno izbrati najboljšega, ki je imel najhujšo ostrino. Z veliko svečanostjo sem ga potem krstil s križcem. Da bi ga ne bil izgubil, sem ga s kraja navezal na kak motvožček krog vrata.—Pa ne zato, ker je bil pipček tako pripravno orodje, za vsako delo dober, sem ga imel tako rad, ampak za nekaj drugega. Rajna mati — o, ona tudi ni bila nikoli brez njega! — je pravila, da ima marsikak pipec čudno moč. Če je narejen iz smrekovega lesa, ki je zrastel iz zrna, ki je padlo ravno opolnoči na božični večer iz stožca, ima tako moč, da se izpremeni črn kruh v belega, bel v potico, potica v torto in bogve, kaj še, če se z njim reže. Ali če se reže z njim les, se izpremene vse odpadle treščice čez tri dni v — zlato. Hej, brž sem tekkel vselej k mami: »Mama, kruha!« Dobil sem dobršen kos črnega kruha. Hitro sem urezal. E, črn kos je ostal črn, pa naj bi bil naredil, kar bi bil hotel! Pa bi bilo vendar tako lepo, če bi se hotel ta kos izpremeniti v belega in potlej

obadva hlebca v omari v bela. Bela bi se izpremenila potem v potico, potica v ... ah, tako dobro, tako dobro! Ah, tako bi imeli potlej kakor tisti gospodski otroci, ki samo zajokcajo, pa že prinese mamica krožnik belega kruhca, atek krožnik potičke, babica cukrčka, in otroček potem papca in papca tako lepo! ...

V sladkih mislih sem se kar preveril, da imam v roki tisto sladko, s cukrčkom potreseno potičko in ugriznil — pa bil je le oster črn kruhek, Bogu hvala, da sem imel takega, tudi ob njem sem zrastel dosti velik!

Šel sem rezljat kak klinček. Trščice sem spravil v zabojček od cikorije pod pod, da bom videl tretji dan, če se morda ne požlahte. Obe noči sem presanjal, hrepenenje mi je prineslo tiste sladke sanje, ki sem bil v njih ves srečen. Tretji dan zjutraj pa sem zgodaj vstal. Ravno je posijal solnček na zabojček. Stekel sem k njemu, ga potegnul ven, odprl, pogledal: jej, kako se je zableščalo v očesu. Pomencal sem si očka. Morda pa ne vidim prav? Seveda vidim, saj tudi tipljem. Seveda, seveda! Čuj, kako lepo zveni, če se trčita dva zlatka! Hitro zabojček v roke, pa hajdi: otroci, otroci! Glejte, glejte, cekinčki, cekinčki, jej, vsi zlati, lepi, žvenkljajo ... Tekel sem na vso moč, da pokažem čudeči se deci čudež. Moj pipček, moj pipček! — Lop! Padel sem, da sem videl vse polno zvezd, cekinčki so se zakotali po poti, iz nosu mi je udrla kri, zajokal sem in se zbudil. . .

Tako čudno mi je bilo, da bi bil res zaplakal, sam ne vem, zakaj! Hitro sem vstal. Solnček je sijal že visoko. Skočim pod pod. Odprem zabojček. Ne, nič ni, nič, samo treščice; te so bile oni dan vsaj bele, danes so pa že temne, črne, namesto da bi hile zlate!

Bil sem nesrečen, ker se mi niso uresničile sanje, bajke!

Nič nisem imel do pipčka več takega spoštovanja. Mogoče sem ga iz maščevanja celo snel z motvožčka ...

Tudi oni dan sem si kupil pipček, pa ne samo jaz, veliko se nas je bilo zbralo tam okolo pipčkov, pač ne, da bi bil kdo zadel tisti čarobni pipček, ne, ker zdavnaj nam je že vera v bajke preč, ampak v spomin, da je človek najsrečnejši v hrepenenju, dokler hrepeni, in nesrečen, ko vidi, da se mu hrepenenje ne izpolni, pa četudi vé, da se mu ne more izpolniti.

Marica.

*Cvete v vrtu ograjenem
tulipan, dehti reseda;
tiho stopa deva bleda
med cveticami ...*

*Trga Marica cvetice,
trga, plete si jih v láse,
pesem zliiva v blage glase
med gredicami:*

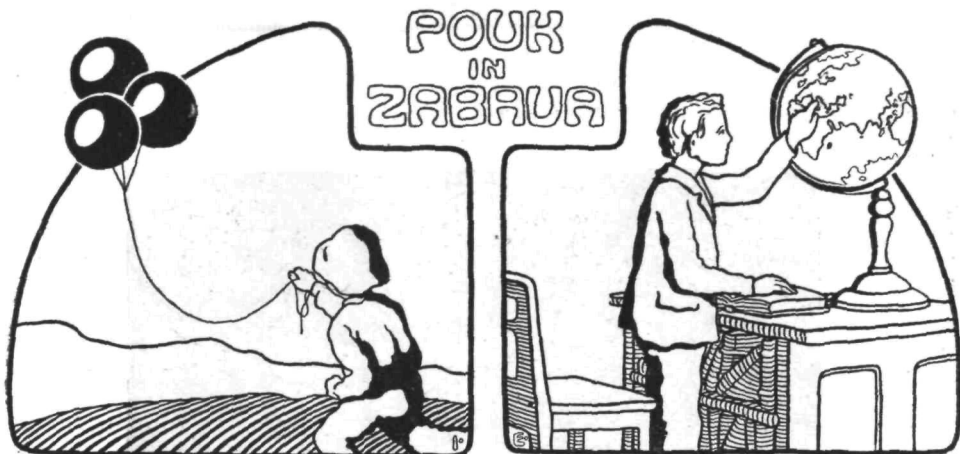
*„O cvetice, le še kratko
boste v vrtu mi cvetele,
kmalu težko mi dehtele
boste za pokop! ...“*

*Tulipan in pa resedo
kmalu majka presadila,
v božjem vrtu okrasila
hčerki mladi grob ...*

Tinče Ravljen.

Deklica za drevesom

Besedna uganka.

Priobčil *Fr. Rojec*.

Vidi se v daljini,
čuti se v bližini,
lovi ga z rokó,
trud zaman ti bo!

Kar živi na sveti,
mora ga imeti;
kjer dovolj ga ni,
smrt vse zaduši!

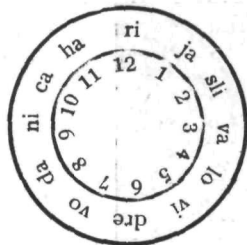
Če se kje okuži,
zdravju tam ne služi,
le bolezen tam
z njim v vsak sili hram!

Skrbno pazi vedno,
da ti bo vse čedno,
potlej pa teló
le krepil ti bo!

Če je kdo vrh gore,
pa še višje more
z njega pomočjó!
Torej — kaj je to?

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev uganke v uri v sedmi številki.

- 1, 2 = jasli,
- 2, 3 = sliva,
- 3, 4, 5 = valovi,
- 5, 6 = vidre,
- 6, 7 = drevo,
- 7, 8 = voda,
- 8, 9, 10 = danica,
- 10, 11, 12, 1 = Caharija.

Prav so jo rešili: Franc Verhovščak, učenec III. razreda v Ormožu; Natalija pl. Premersteinova, učenka VII. razreda v Idriji; Marija Ganglova, učenka III. razreda v Idriji; Tilka in Božena Jelenec v Kandiji; Pepca Gonzi in Micika Trstenjak, učenci III. razreda II. odd. Ormoške okoliške šole; Ivan Trop, Ivan Masten, Ivan Vaupotič ml., Matevž Trstenjak, Alojzij Pajek, Vaupotič Jožef, Vaupotič Florijan, Alojz Kirič, Anton Habjanič, učenci III. razr. v Ormožu-okolici; Leo Berlic, Sv. Trojica v Slov. gor.; Tončka Podlesnik v Ribnici na Pohorju; Stanko Skok v Domžalah; Boris Ivanc, učenec III. razr. v Kranju.

13letna deklica podedovala 200 milijonov dolarjev.

Edina hči umrlega ameriškega bogataša Georga W. Vanderbilta, 13letna Cornelia Stuyvesant Vanderbiltova, je ena izmed najbogatejših dedinj. Vanderbilt je zapustil svoji ženi le en milijon gotovega denarja in pa užitek od sklada, ki znaša štiri milijone. Svoji

hčeri pa je zapustil 200 milijonov, palačo v 5. ulici v Novem Jorku in posestvo Biltmore v Severni Karolini. Biltmore je največje posestvo, ki ga ima posameznik v Združenih državah, zakaj meri čez 300.000 oralov. Vanderbilt je torej največ zapustil svoji nedorasli hčeri, ravnotako kakor John Jacob Astor, V Evropi je enako storil dunajski Rotschild, ki je umrl pri katastrofi parnika »Titanica«.

ki je enemu svojih nedoraslih otrok zapustil 600 milijonov kron, ostalim pa le užitke.

Štirinajst dni v odprtem čolnu na oceanu.

Pred meseci se je ponesrečil parnik angleške družbe Leyland Company »Columbia«. Na parniku je izbruhnil ogenj, ki ga je popolnoma uničil. Mornarji so se rešili v tri rešilne čolne, potnikov na parniku ni bilo. Dva teh rešilnih čolnov so dobili že čez nekaj dni. Tretji rešilni čoln pa je dobil parnik »Leneca« šele 14 dni po nesreči. V čolnu, v katerem je bilo prvotno 14 oseb, so našli še tri popolnoma onemogle mornarje, med temi tudi prvega častnika zgorolega parnika Raberta Tyre. Ponesrečence so prenesli na parnik in jih izročili zdravniški oskrbi. Trije bodo okrevali brez posledic, častnika pa so odpeljali v bolnišnico, kjer mu bodo morali bržkone odrezati obe nogi, ki sta mu otrpnila zaradi mraza. Častnik pripoveduje o teh strašnih dnevih muke in trpljenja sledeče: Ko smo zapustili s čolnom naš parnik, nas je zanesel veter neznano kam. Izgubili smo tudi ostala dva rešilna čolna. V čolnu nas je bilo 14 mož, imeli smo za nekaj dni cvibaka in pitne vode. Upali smo, da dobimo v par dneh kak parnik. In res, še isti dan je peljal komaj tri četrť milje od nas parnik »Olympic«, last White Star Linie. Veselili smo se že, da smo rešeni, toda na parniku niso zapazili našega čolna, in parnik se je odpeljal naprej. Drugi dan smo videli dva parnika, ki pa nas tudi nista opazila. To je vplivalo silno mučno na nas in začeli smo že skoro obupavati. Naslednje tri dni smo imeli strašno slabo vreme, bili smo večkrat v nevarnosti, da ne potonemo, večkrat smo imeli do polovice čolna vode. Obenem smo morali skrčiti dnevne porcije cvibaka in vode. Prej je imel vsak mož po tri cvibake in 1/4 vode na dan. Po tem neurju pa smo morali skrčiti porcije že tako, da so dobili štiri možje en cvibak in 1/4 vode. Ljudje so začeli skoro vidno pešati in hirati. K nesreči je pritisnil še strašen mraz, tako da smo popolnoma prezebali. Osmi ali deveti dan so začeli ljudje umirati, in en dan, preden nas je dobil parnik »Seneca«, mi je umrl 41letni Brieve. Ta mož je kmalo, ko smo se odpeljali iz Antwerpna, napovedal nesrečo. Pravil je namreč svojim tovarišem, da je parnik zgorel in da je blodil 14 dni na odprtem čolnu po morju. Zadnji je umrl kurjač Rus Jakob. Tega človeka smo imeli jako radi, ker je bil, dasi hrust — jako miroljuben in postrežljiv. Mož je začel vkljub moji prepovedi piti morsko vodo in je, kakor je to navadno, znorel. Najprej nas je hotel pobiti s sekiro, nato z veslom in z drugim orodjem. Morali smo ga zvezati, kar je bilo težko, ker smo bili vsi oslabljeni, blazni Jakob pa je bil silno močan. Kričal je, da ga hočemo opleniti denarja, in da naj mu pustimo za eno merico pijače. Mož je ležal 6 ur zvezan in je neprestano vpil. Čez 6 ur je umolknil, se malo zavedel in kmalo na to umrl. Vrgli smo ga

kakor prejšnje mrtvece v morje. Kadar smo pokopali na ta način kakega nesrečneža, smo bili vedno silno potrti zaradi izgube tovariša in ker smo videli, da tudi nas čaka enaka usoda, od katere nas loči morda le še par dni. Zadnje dni smo grizli usnje od škornj, pobirali smo drobtine in prejšnje odpadke in lovili dež. Rešitev je prišla res v zadnjem času. Ta slučaj morske nesreče, da je 14 dni 14 mož na odprtem oceanu in umirajoč eden za drugim, je skoro edin v zgodovini morških nesreč v zadnjih letih.

Žalostna usoda ubogega dekleta.

Iz Tirnova na Ogrskem poročajo o žalostni usodi neke deklice, ki je bila znana po vsem mestu zaradi svoje nesebičnosti. Gabrijela Molnarjeva, kakor se piše, je izgubila v zgodnji mladosti svoje starše in jo je iz dobrosrčnosti vzgojila neka rodovina. Ko pa je umrla žena, ki jo je vzgojila, je ostala pri njenem možu, ki je imel neko neozdravljivo bolezen in ki je potreboval skrbne postrežbe. Dekle je streglo z vso požrtvovalnostjo svojemu redniku, ki je vedno govoril, da bo zapustil svojih par prihranjenih krajcarjev v dobrodельne namene. Nedavno pa je zasnubil dekle neki mlad pošten mož, a ona ga je odbila, ker je bil ubog in sama tudi ni hotela zapustiti bolnika. Pred nekaj dnevi pa je umrl rednik, in notar je obvestil dekle, da se je v svoji oporoki spomnil tudi nje. Dekle se je temu čudilo, ker je vedno mislila, da ne bo dobila ničesar. Ko pa ji je notar povedal, da podeduje 130.000 K, mu sprva ni hotela verjeti, potem pa se je začela jokati in smejati ter se je tako razburila, da so jo morali prepeljati v bolnišnico, kjer so zdravniki spoznali, da se ji je od prevelikega veselja omračil um. Tako ji je plačilo za njeno nesebičnost postalo usodno.

Perzijske šale.

»Hikjajet-i-Latif« se imenuje knjiga, ki vsebuje razne perzijske šale. Na primer: Vprašali so grbastega človeka: Ali hočeš, da bo tvoji hrbet zopet raven, ali hočeš, da dobijo tudi vsi drugi ljudje grbe? Odgovoril je: Želim, da dobijo tudi vsi drugi grbe, da jih bom mogel tudi jaz tako pogledavati, kakor pogledavajo sedaj oni mene. — Neki pesnik je bil razžalil padišaha in ta je ukazal, zločinca na mestu obglaviti. Krvnik je šel po meč, pesnik pa pravi okoli stoječim: Dajte mi zausnjice, dokler ne pride krvnik, da se ne bo padišah dolgočasil. — Kralj se je začel smejati, in pesnik ni bil obglavljen. — Nekdo je kupil vsak dan 6 hlebčkov kruha. Eden njegovih prijateljev ga vpraša: Povej mi vendar, kaj narediš vsak dan s 6 hlebčki kruha? — Odgovori: En hlebček shranim, enega vržem proč, dva vrnem in dva zadnja posodim. — Prijatelj vpraša: Kako to? — Odgovor: Hlebček, ki ga shranim, pojem jaz; hlebček, ki ga vržem proč, dam svojemu nečaku; dva hlebčka, ki ju vrnem, dobijo moji starši, in zadnja dva dobijo moji otroci.

Velecenjeni g. Doropoljski!

Sklenila sem stopiti v krog Vaših pismovalcev. Hočem Vam pisati par vrstic. Seveda malo, ker je to moje prvo pismo. Jako rada čitam »Zvonček«, na katerega sem že drugo leto naročena.

Z odličnim spoštovanjem Vas pozdravljam

Irenka Hrovatinova,
učenka IV. razreda, I. odd. v Vipavi.

Odgovor:

Ljuba Irenka!

Za začetek je tudi malo dobro. Kadar mi zopet pišeš, bo pismo gotovo obširneje! Le pogumno na delo!

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Tudi jaz se hočem oglasiti pri Vas. Sedaj sem v II. razredu VI. oddelku. Jako me veseli šola. V šolo tudi rada hodim. Kdor hoče kaj znati, se mora učiti že v mladosti. Jako sem pa bila vesela, ko je gospod nadučitelj naročil list »Zvonček«. Čitala sem v njem lepe povesti in pesemce. Komaj pričakujem prihodnje številke tega lista. Stara sem 13 let.

Sprejmite srčne pozdrave od vdane

Julijane Samčeve,
Šmarje pri Ajdovščini, Primorsko.

Odgovor:

Ljuba Julijana!

Res je, kar praviš: Kdor hoče kaj znati, se mora učiti že v mladosti. — Uverjen sem, da se sedaj — ker Te šola veseli — dobro pripravlaš za poznejše življenje in da nimaš pred bodočnostjo nobenega strahu.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Komaj pričakujemo Vašega preljubega mladinskega lista »Zvončka«, ki ga dobivamo v šoli. Gospod učitelj nam da vsako številko prebrati. Jako dober je naš učitelj, zares dober. Tudi novo gospodično učiteljico smo dobili sedaj v Žetale in smo z njo prav za-

dovoljni. Prosim, če bi moje pisemce sprejeli v svoj kotichek.

Srčno vas pozdravlja Vam vdana

Roza Širovnikova,
učenka III. razr., II. odd. v Žetalah.

Odgovor:

Ljuba Roza!

Tvoji želji ustrezam s priobčenjem Tvojega pisma. V prihodnjem pismu pričakujem poročila, da je tudi gospodična učiteljica z vami zadovoljna.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Rada se bi seznanila z Vami, ker sem čitala v »Zvončku«, ki mi ga je gospod nadučitelj posodil, da Vam mnogo drugih učenk piše, zato bi Vam pa tudi jaz rada pisala par vrstic.

V šolo hodim v Sv. Križ. Obiskujem III. razred, II. oddelek, stara sem 12 let, znam laški jezik, pa tudi nemškega se učim, pa vse eno materinskega ne pozabim. Tudi šolsko naznanilo sem imela dobro, samo dve dvojki, drugo samo eno. V šoli imamo 14 predmetov, najbolj pa mi ugaja zemljepis, zgodovina, računstvo in godba. Jako rada čitam »Zvonček« in kotichek, zato pa si sedaj naročim »Zvonček«. Znesek 2:50 K sem odposlala po poštni nakaznici, pa tudi svojo prijateljico bom prosila, da si ga tudi ona naroči. Kadar pa »Zvonček« dobim, bom tako predrzna, da Vam bom večkrat pisala.

Z odličnim spoštovanjem Vas pozdravlja učenka

Marija Perhinkova,
Sv. Križ-Cesta pri Ajdovščini.

Odgovor:

Ljuba Marija!

To pač ni predrznost, ako mi pišeš; tako se poslužujejo moji prijatelji le svoje pravice, ki jim napravlja toliko veselja. — Lepa hvala Ti bodi izrečena za delo, ki ga vršiš v korist našega ljubega »Zvončka«. Naj bi Ti bile vse naše čitateljice v tem enake!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Zložila sem pesemco o pomladi ter Vam jo pošiljam. Prosim Vas, da jo priobčite v »Zvončku«.

Srčno Vas pozdravlja

Milica Stupanova.

Pomlad.

Starka zima odselila
zopet se v ledeni grad,
a med nas se priselila
vsa ovenčana pomlad.

Na parobku v smeri celi
gozdčiča samotnega
vzcveli zvončki snežnobeli
s travnika mokrotnega.

Po poljanah kaže hkrati
ti trobentica svoj cvet,
gleda tam v zeleni trati
že marjetica nam v svet.

Ob potoku pa zlatica
cvete zlatokronana,
a v grmovju lepatica
skriva se vijolica.

Hvala ti, pomlad prelepa,
s cvetkami olepšana,
naj te hvali pesem glasna,
Vesna vsa ovenčana!

Trosiš nam na zemljo cvetja,
toda le za kratek čas,
trajaš komaj do poletja,
pa se poslovliš od nas.

*

Anka.

Zgodaj je zjutraj solncece vstalo,
nam se zemljanom je nasmejalo.

Žarek poslalo v hišo je belo
in je zbudilo Anko veselo.

Anka je vstala in pokleknila,
angelu varhu se izročila.

Potlej je mamó glasno pozvala,
ker bi že rada zajtrkovala.

Radoslav Poljanko.

*

Cenjeni gospod Doropoljski!

Danes sem se odločil, da Vam pišem prvo pisemce. Da se bolj seznaniva, Vam bom malo opisal samega sebe. Star sem 10 let. Jako rad berem »Zvonček«. Nestrpno že pričakujem, da mi ga pismonoša prinese. V šolo hodim rad. Obiskujem II. razred ali IV. oddelek. Najbolj me veseli prirodopisje, zemljepisje, čitanje, risanje, računanje in petje. Prebral sem že mnogo knjig. V prostih urah se učim ali prebiram knjige. Čitanje me jako zanima. Le malo časa si odločim, da se malo poigram z bratoma in sestrico. Imam dva

mlajša brata in sestrico. Sem tudi pri sokolskem naraščaju. Prosim oprostite mi pisavi ter sprejmite to malenkost v svoj kotichek.

Prav presrčno Vas pozdravlja Vaš vdani

Slavoljub Vodeb

v Ajdovščini.

Odgovor:

Ljubi Slavoljub!

Lepo in moško si se nam predstavil! Tvoje pismo nam kaže, da pametno in s pridom uporabljáš čas. Kdor pametno gospodari, ta tudi kaj prigrisopodari. Zato si pa tudi Ti pridobiš znanje in krepko voljo, da boš — kakor si sedaj umen slovenski deček — kdaj pozneje vrl slovenski mož!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Z velikim veseljem prebiram in čitam Vaš »Zvonček«, ki ga dobivam od gospoda nadučitelja naše šole. Kar me pa v »Zvončku« posebno zanima, je Vaš kotichek. Jako sem se začudila, ko sem v koticčku zagledala novo sliko. Zdi se mi skoraj nemogoče, da bi se Vi, gospod Doropoljski, v tako kratkem času bili tako izpremenili, ko ste še vendar pred kratkim časom zgledali tako mlado in čilo. Prosim, da natisnete to pisemce v koticčku gospoda Doropoljskega in mi tudi odgovorite. Če smem, Vam drugič pišem več.

Vljudno Vas pozdravlja Vaša vdana

Zofka Namestnikova,

učenka III. razreda, II. oddelek v Hočah.

Odgovor:

Ljuba Zofka!

Tista slika ni moja slika. Narisal jo je le drug slikar. In eden si predstavlja Doropoljskega kot mladega in čilega moža, drugi pa kot prijaznega starca. Vsake oči gledajo drugače, in vsak naj ima svoje veselje! Tako tudi »Zvončkovi« slikarji in risarji.

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Tudi jaz sem se namenil, da Vam enkrat pišem. Star sem 12 let, v šolo hodim rad, zato ker imamo tako dobrega gospoda učitelja. V šoli mi najbolj ugaja petje in telovadba.

Vaš »Zvonček«, ki ga dobivam pri gospodu učitelju, jako rad čitam. Prosim Vas, potisnite to moje kratko pisemce v svoj kotichek.

Srčno Vas pozdravlja

Pavel Naraločnik,

učenec v Šmihelu nad Mozirjem.

Odgovor:

Ljubi Pavel!

V zdravem telesu prebiva zdrav duh! Kdor si krepi telo, ohrani svežega, veselega duha; zato pa je telovadcu spremljevalka pesem, ki je odmev radosti in veselja!

*

Slavno uredništvo! lista „Zvonček“.

Podpisana pošiljam to malo povest in prosim, če Vam je po volji, da bi jo postavili v „Zvonček“.

Hišica na hribčku.

Ob robu zelenega gozda, na prijaznem hribčku je stala majhna lesena hišica. Bila je lastnina pridnega in poštenega moža slovenske rodovine, po imenu Leopolda.

Bil je ta mož krepke postave in vedno veselega srca. Živel je v pravi zakonski ljubezni s svojo ženo Nežo in s svojimi otroki Milico, Poldkom in Nežiko.

Poleg hišice pa je stal krasen vrt z mnogimi lepimi cveticami in rastlinami, v katerem je pač imela naša pridna Milica prav mnogo dela. Onkraj hišice pa se je razprostiralo nekaj njiv in travnikov.

Poleg krasnega gozda tam za travnikom pa je žuborel hladen potoček, ob katerem je časih pasel pridni Poldek svoji dve kravici. Pomagal pa je tudi očetu večkrat pri delu, kakor je tudi Nežika pomagala materi.

Bili so čestokrat prav dobre volje in se srčno ljubili med seboj.

Človeku pa vendar ni vselej sreča mila, tako se je godilo tudi naši družinici.

Ob znožju tega prijaznega hribčka je stala lepa vas. V to vas je pred nedavnim časom prišel bogat mož s svojo družino. Bil je pa jako skop in trdosrčen. Začel je sčasoma tako neusmiljeno ravnati s svojim sosedom Leopoldom, da se je moral ubogi mož umakniti s tega prijaznega hribčka.

Prodal je svojo rojstno hišico prijatelju in se preselil daleč v neko vas blizu mesta L. Tamkaj je delal v tvornici ter začel tako pogosto zahajati v gostilnico, da je polagoma zapil ljubo zdravje.

Kaj si morate pač misliti, dragi moji? Kako so sedaj naši pridni otroci pomanjkanja trpeli. Bila je namreč Milica že nekaj mesecev v Ljubljani pri svoji teti in vendar se ji je še časih tožilo po ljubi mamici in ateku. Pa blaga deklica je vse potrpehla. Proсила je mnogokrat svojo dobro teto, da bi tudi Poldka in Nežiko, če bi bilo mogoče, vzela k sebi. Kaj si mislite, ljubi otroci, ali ji je teti to milo prošnjo izpolnila ali ne?

Pač rada! Ker je bila v šoli prav pridna in ubogljiva. Nihče ne more popisati njenega veselja, da bo zopet videla enkrat ljubega bratca in sestrico. Napisala je staršem drobno pisemce.

Bilo je ravno krasno jutro. Zlato solnce je že razprostiralo svoje svetle žarke po mili slovenski zemlji, ko je naša družina sprejela drobno pisemce od mlade Ljubljankice.

Močno sta ga bila vesela Nežika in Poldek, komaj je minulo osem dni, že sta jo naša mala učenjaka poromala v Ljubljano k svoji sestrici. Res se je njima kakor Milici poprej prav milo tožilo po dragih starših. Pa kmalu sta se privadila mestnega življenja in

novih gosposkih tovarišev. Bila sta zopet vesela, kakor bi bila doma pri ljubih starših.

Pa kakor poprej ni bila ubogi družini sreča mila, tako se je tudi sedaj godilo. Oče Leopold je po hudi bolezni nenadoma umrl in zapustil ženo sedaj čisto samo in zapuščeno. Pa kakor je stara teta z njenimi otroki lepo ravnala, je tudi ubogi materi hitro preskrbela majhno stanovanje v neki mestni hiši. Bila je sedaj naša mati zopet vesela tega mirnega življenja in je vzela mlajšo hčerko k sebi ter jo tudi kakor teta pridno pošiljala v šolo in jo prav po krščansko izredila.

Bili so res otroci prav blagega srca in bistré glave.

Milica je postala sčasoma prav zala mladenka in se omožila z nekim bogatim gospodom ter se odpeljala daleč v veliko mesto, kjer ji sedaj prav dobro gre.

Poldek pa se je izučil prav mnogo lepega in koristnega, ker pa je bil priden, ubogljiv in blagega srca, sta mu teta in stric po svoji smrti zapustila prelepo hišo s krasnim vrtom.

Tako vidite, dragi moji, kako ljubi Bog že tukaj na tem svetu tiste otroke, ki svoje starše in roditelje ljubijo in so res blagega srca, tako bogato obdaruje.

Bodite tudi vi, dragi čitateljčki, zmeraj enaki našim pridnim Milici, Poldeku in Nežiki.

S spoštovanjem

Margareta Srebotnikova,

učenka ljudske šole v Žvabeku, p. Pliberk.

Kotičkove risbe.

J. Veronik: Na semenj!

